

Лекция №6.

Нұсқауларды қалыптастыру

Топбасшылық және басқару.

Дұрыс мінезді адамдар.

Мотивация.

Тиімді өзара әрекеттестік

Инновациялық жобаларды қаржыландыру барысында белгілі бір басымдылықтарды көздейтін қаржыландыру стратегиясына сенген дұрыс. Әр салада, әр мемлекетте қалыптасқан жағдайлар мен факторларға сәйкес инновациялық даму мен ғылыми зерттеулердің басым бағыттары болады. Мәселен, қазір дүниежүзілік инновациялық даму саласы деңгейінде компьютерлік бағдарламаларға негізделген құрал-саймандар мен машиналар, ақпараттық байланыс құралдарын, ісік ауыруларына қарсы дәрілер жасау сияқты өзекті бағыттар бойынша инновациялық жобаларды жүзеге асыру өте қажетті. Бірақ бір ғана қағиданы естен шығармау керек, ол «кез келген жобаның жетістігін нарық анықтайды».

2. Кәсіпорынның инновациялық әлеуеті талданып болғаннан кейін жүзеге асырылатын нақты инновациялық жобаны таңдап алу қажет. Инновациялық жобаны таңдау үшін оны түрлі критерилер бойынша сұрыптау керек. Инновациялық жобаларды бағалау оларды алғашқы сұрыптау кезінде ғана емес, олардың орындалу кезеңінде де жүзеге асуы тиіс.

Бағалау кезіндегі ескеру қажет негізгі факторларға мыналар жатады:

- Жобаның орындалуынан күтілетін қаражаттық артықшылықты анықтау.
- Ұйым портфелінде болатын басқа жобаларға бағаланатын жобаның әсерін анықтау.
- Ұйымның жалпы экономикасына жобаның табысты болған жағдайдағы әсерін анықтау.

Кәсіпорынның инновациялық әлеуетін талдау үшін түрлі аспектілерді қарастыру қажет.

1. Инновациялық жобаның стратегиялық аспектісі:

- Жобаның кәсіпорынның ағымдағы стратегиясымен және ұзақ мерзімді мақсаттарымен сәйкестігі.
- Жобаның орындалуынан кейінгі кәсіпорынның өск потенциалы.
- Кәсіпорын дәрежесінің тұрақтылығына әсер ететін оның диверсификация дәрежесі (яғни өздері қызмет ететін кәсіпорынның негізгі саласымен өндірістік байланысы жоқ салалар саны және олардың өндірістің жалпы көлеміндегі үлесі).
- Уақыттың, шығынның және міндеттің жоспарлануынан орындалуындағы мүмкін болатын ауытқулар әсері.

2. Жобаның маркетингтік аспектісі:

- Жоба нәтижесінің нарықтың негізгі сұранысымен сәйкестігі.
- Нарықтың жалпы сыйымдылығын бағалау, компанияның нарықтағы үлесін бағалау.
- Бәсекелестік күрестегі позициясын анықтау, бәсекелестерді бағалау;
- Бағаны құру және оны тұтынушылардың қабылдауын талдау.
- Таратудың бар арналарын анықтау.

3. Жобаның ғылыми-техникалық аспектісі:

- Техникалық жетістік ықтималдығын анықтау.
- Патенттік қорғаныс деңгейін анықтау.
- Өнім баламаларының пайда болу мүмкіншілігін анықтау.
- Өнімнің мүмкін болатын болашақ өңдеулері және енгізілмелі технологияның одан ары пайдаланылуы, өнімді одан ары жетілдіру және жаңарту мүмкіншіліктерін анықтау.

4. Жобаның өндірістік аспектісі:

- Жобаның кәсіпорынның нақты өндірістік қуаттылығымен сәйкестігін анықтау.
- Өндірістік құрылғылардың құрылымы және оларды орналастыру тиімділігін бағалау.
- Кәсіпорындағы технология деңгейін талдау.
- Технологиялық жаңалықтардың қажеттілігін анықтау.
- Өндіріс қауіпсіздігінің деңгейі анықтау.

5. Жобаның қаржылық аспектісі:

- Инвестициялардың мөлшерін анықтау.
- Жобаны қаржыландыру үшін қарыздық капиталды (несие) тарту қажеттілігі және оның инвестициядағы үлесін бағалау.
- Жобаның кәсіпорында қабылданған капитал салымдарының экономикалық тиімділік критерийлерімен сәйкестігін анықтау.
- Жобаның жүзеге асуымен байланысты қаржылық тәуекелді бағалау.
- Кәсіпорынның басқа жобаларын қаржыландырумен келісушілік деңгейін бағалау.
- Пайданың жылдық әлеуетті көлемі және пайданың күтілетін нормасын анықтау.
- Салық заңнамасын тиімді қолдану мүмкіншілігін анықтау (салық жеңілдіктері).

6. Жобаның кадрлық аспектісі:

- Өндіріс қызметкерлерінің сәйкес санының және мамандануының болуын анықтау.
- Кәсіпорынның инновациялық жағдайын анықтау.
- Кәсіпорынның инновациялық мәдениетін бағалау.
- Қызметкерлерді мотивациялаудың комплексті жүйесін таңдау.

7. Жобаның экологиялық аспектісі:

- Өнімнің және өндіру барысының қоршаған ортаға кері әсер ету мүмкіндігін бағалау.
- Қоршаған ортаны қорғау туралы ағымдық және перспективалық заңнаманы сақтауы.
- Экологиялық таза энергосақтаушы өндіріс технологиясыны, қоршаған ортаны қорғау технологиясының, жаңа экологиялық материалдардың болуы.

Келтірілген тізім шартты және жеткілікті деп есептеуге болмайды. Бағалау және сұрыптау аспектілері нақты кәсіпорынның мақсатына және қызмет бағыттарына сәйкес жетілдірілуі, толықтырылуы мүмкін. Әрбір кәсіпорын өзіне маңызды және мәнді деп есептейтін критерийлерді қолдана алады. Критерийлердің тізімі бойынша зерттеу нәтижелерін түбегейлі талдау қажеттілігі кезінде (бұл әсіресе баламалық жобалардың үлкен санын талдау кезінде қажет) балдық бағалау қолданылады. Баллық бағалау әдісінің түсінігі мынада: айтарлықтай маңыздылығына сәйкес балл меншіктеледі, рангілік мінездемелер де сандық бағалауды алады. Бағалау, мысалы, осы немесе басқа жобаның бағалық көрсеткіші ретінде болатын баллдардың сомасынан шығарылады.

3. Инновациялық қызмет нәтижелердің айқынсыздығымен ерекшеленеді де, оның тиімділігін бағалауды қиындатады. Тиімділікті бағалаудың негізіне келесідей ұстанымдар салынған:

1. Жобаны оның бүкіл өміршеңдігі кезеңінде қарау.
2. Әртүрлі жобаларды (нұсқаларды) салғастыру шарттарының салыстырмалылығы.
3. Нәтиженің оң және ең көп болуы ұстанымы.
4. Уақыт факторын есепке алу.
5. Тек алда тұрған шығындармен түсімдерді есепке алу.
6. «Жобамен» және «жобасыз» салыстыру.
7. Жобаның өзгеше елеулі салдарларын есепке алу.
8. Жобаның барлық қатысушыларын, олардың мүдделерінің сәйкессіздігін және капитал құнының дисконттаудың дербес нормаларында көрінетін бағаларын есепке алу.
9. Жобаның әртүрлі сатыларында бағалаудың көп кезеңділігі.
10. Инфляцияның мүмкіндіктерін және жобаны іске асыру кезінде әртүрлі валюталарды пайдалану мүмкіндіктерін есепке алу.
11. Жобаға ілесе жүретін айқынсыздық пен тәуекелдіктердің ықпалын (сан түрінде) есептеу.

Назарларыңызға
рахмет!!!